

УДК 378. 147

Безцінна Ж. П.*

ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В НЕМОВНОМУ ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Стаття присвячена розгляду використання мультимедійних засобів для організації самостійної роботи студентів в процесі навчання іноземним мовам в немовному ВНЗ. Особливе значення мультимедійні засоби мають для прискорення процесу засвоєння і запам'ятовування великого обсягу запропонованого мовного матеріалу завдяки одночасному використанню декількох каналів сприйняття. Однією з переваг самостійної роботи з мультимедійними засобами є можливість студентів навчатися усного мовлення без допомоги викладача.

Ключові слова: немовний ВНЗ, іноземна мова, мультимедійні технології, мультимедійні продукти, самостійна робота, технічні засоби навчання.

Прагнення України зайняти гідне місце серед країн європейської спільноти і мати партнерські відносини з іншими розвинутими країнами світу і, відповідно, необхідність її інтеграції у високотехнологічне конкурентне середовище зумовили необхідність того, що українські фахівці мають вільно орієнтуватися в спільному інформаційному просторі. В умовах все більш стрімкого розвитку науки і техніки вони вимушені шукати необхідну їм інформацію не тільки в українських чи російських джерелах, але й в матеріалах іноземною мовою, щоб постійно бути в курсі останніх досягнень закордонних вчених.

Науково-технічний прогрес та його вплив на соціальні та суспільні відносини стає важливим аспектом, що визначає характер змін у системі освіти. І в зв'язку з цим в наш час вивчення іноземних мов стає особливо значущим.

Але практика вказує на той факт, що останнім часом навчальний план в технічних ВНЗ передбачає досить обмежену кількість годин, що призначено на вивчення іноземної мови. При цьому обсяг потоку учбової інформації підвищується, і навіть за умови збільшення кількості годин та введення факультативних курсів стає все важче охопити всі аспекти навчання іноземних мов і озброїти майбутніх фахівців всіма знаннями, необхідними їм для того, щоб вільно орієнтуватися в сучасному морі інформації. Слід зауважити, що більша кількість годин, що надаються для оволодіння іноземною мовою, відводиться на самостійну роботу. В зв'язку з цим постає декілька важливих питань: як підвищити мотивацію студентів для занять іноземною мовою самостійно, як проводити контроль за виконанням завдань, як зробити самостійну роботу ефективною? З цієї причини перед вищою школою постає необхідність розвинути такі методи навчання, які навіть в таких умовах дозволили б домогтися досить високого рівня знань студентів, а також забезпечити ефективність їхньої самостійної роботи. Навчальні комплекси, що було створено до недавнього часу, з багатьох об'єктивних причин не відповідають цим вимогам. У розв'язанні цих проблем важливе місце займає комп'ютерне програмне забезпечення освітнього процесу. Завдяки можливості зберігати та сумісно використовувати великий обсяг текстового, звукового та візуального матеріалу, комп'ютер став потенційно потужним і зручним засобом підтримки та збагачення існуючих навчальних планів.

Однак, якщо дослідженню можливостей використання інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) в процесі навчання іноземних мов присвячено значну кількість наукових праць вітчизняних та закордонних фахівців (А. Андреев, Б. Кларк, В. Солдаткін, В. Безпалько, М. Віве, Н. Фролова), то питання про доцільність їх використання при самостійному навчанні досліджено ще не достатньо.

* © Безцінна Ж. П., 2012

Метою даної статті є аналіз використання інформаційно-комунікативних технологій для організації самостійної роботи студентів в процесі навчання іноземних мов в немовному ВНЗ.

Одними з сучасних і перспективних ІКТ є мультимедійні технології (ММТ). Під *мультимедійною технологією* ми розуміємо технологію, яка окреслює порядок розробки, функціонування та застосування засобів обробки інформації різних модальностей. Говорячи про різні аспекти використання ММТ в освіті, ми обмежуємося розглядом питань використання *технічного засобу навчання* або комп'ютерно орієнтованого засобу навчання "нового" покоління, якому притаманні характерні ознаки: можливість об'єднання інформації, представлені в різних формах (текст, звук, графіка, відео, анімація) та інтерактивний режим роботи з інформацією [3, с. 93]. Причому, особливий акцент робиться на можливості діалогового режиму [5, с. 247]. Оскільки інформація надається в різних формах, це підвищує досвід користувача і дозволяє швидше засвоювати інформацію [2, с. 93].

Вивчення інформації, особливостей її обробки, безумовно, має починатися з методів надання інформації, оскільки саме специфіка методів зумовлює подальшу технологію передачі та обробки інформації, можливості її використання в традиційному і відкритому навчанні. В зв'язку з цим, питання, пов'язані з ефективним поданням інформації і, в тому числі, учбового матеріалу, є одними з найважливіших проблем навчання.

Розглядаючи психологічний вплив інформації на студентів, необхідно відзначити, що оптимальне подання інформації дозволяє їм приймати те чи інше рішення без звичайних довгих розмірковувань [1, с. 71]. Використання засобів мультимедіа для самостійної роботи має ще деякі переваги з психологічної точки зору. Спілкування з комп'ютером гарантує конфіденційність. Студент сам бачить свої помилки і не боїться, що його будуть критикувати, чи що він може отримати низьку оцінку своєї роботи. Крім цього, він може повертатися до матеріалу, який є для нього складним стільки, скільки потрібно для його успішного засвоєння. Таким чином, не знижується самооцінка студента, і на заняттях, які проводяться в групах, він відчуває психологічний комфорт, що підвищує мотивацію до вивчення іноземної мови.

Попередні дослідники дійшли висновку, що використання засобів мультимедійних технологій у процесі навчання студентів дозволяє істотно підвищити показники змістового розуміння та запам'ятовування запропонованого матеріалу. Серед причин, частіше за інші, називали можливість синкретичного навчання (одночасно зорового та слухового сприйняття матеріалу), активну участь в управлінні поданням матеріалу, легке повернення до тих розділів, які потребують додаткового аналізу.

Мультимедійні продукти і послуги Інтернету надають широкі можливості для підвищення ефективності процесу навчання не тільки тому, що вони забезпечують одночасне використання кількох каналів сприйняття в процесі навчання, за рахунок чого досягається інтеграція інформації, що подається кількома органами відчуття. Вони надають змогу імітації складних реальних ситуацій і експериментів; дозволяють візуалізувати абстрактну інформацію за рахунок динамічного представлення процесів і т. п. Графічні можливості комп'ютера, який може представити матеріал у вигляді малюнків чи анімації, є важливими під час вивчення нової лексики, коли студент за допомогою зображення на моніторі асоціює фразу чи слово іноземною мовою не з фразою чи словом рідною мовою, а безпосередньо з дією чи предметами. Фактично ми маємо справу з принципом наочності в навчанні, який було розроблено давно, але він потребує подальшого наукового розвитку в нових умовах використання ММТ в навчанні.

Під *мультимедійними продуктами* (ММП) будемо розуміти документи, які несуть в собі інформацію різних типів і припускають використання спеціальних технічних пристроїв для їх створення та відтворення (тобто мультимедійні продукти створюються засобами ММТ) [4, с. 105]. Нині в вищих навчальних закладах з метою підтримки та

збагачення навчального плану найчастіше використовують такі мультимедійні продукти, як інтерактивні довідники та матеріали для самоосвіти (словники, енциклопедії, самовчителі різних мов тощо); освітні програми разом з іграми або освітні програми з інтерактивними, подібними до ігор та розваг, параметрами, мета яких – викликати інтерес і бажання пізнавати більше.

До позитивних аспектів використання мультимедійних засобів можна також зарахувати інтерактивність, індивідуалізацію процесу навчання, підвищення мотивації студентів, що призводить до інтенсифікації процесу навчання.

Принцип інтерактивності полягає в процесі представлення інформації у відповідь на запит користувача, а також оцінку реакції студента. Однією з виключно важливих властивостей комп'ютера, якою не володіє жоден з навчальних засобів, є здатність взаємодіяти з людиною. Саме завдяки цій якості засобів мультимедіа стало можливим самостійне навчання усному мовленню. За допомогою звукових карт студент може записати свою мову, а потім прослухати її і порівняти з вимовою носіїв мови, і отримати оцінку виконаних вправ з усного мовлення. Це означає, що у методистів з'явилася змога створювати адаптивні дидактичні матеріали, з якими студенти можуть працювати самостійно, в індивідуальному темпі, в заданій чи вільній послідовності, не відчуваючи багатьох труднощів самостійної роботи. Інтерактивність дозволяє, деякою мірою, керувати наданням інформації: студенти можуть індивідуально змінювати настройки, вивчати результати, а також відповідати на запити програми про конкретні побажання користувача. Вони також можуть встановлювати швидкість надання матеріалу і кількість повторень, що відповідають їх індивідуальним академічним потребам [6, с. 94]. Саме завдяки інтерактивності комп'ютера стало можливим використання технічних засобів для забезпечення самостійної роботи студентів.

Індивідуалізація процесу навчання реалізується завдяки використанню гіпертекстової технології організації даних та розробці багаторівневих учбових матеріалів. Працюючи з такими навчальними посібниками, студент отримує необхідну йому в даний момент інформацію, різну як за характером, так і за глибиною та складністю. Таким чином, студенти стають активними учасниками навчального процесу.

Мультимедіа забезпечують можливість підвищення мотивації і інтенсифікації навчання за рахунок використання сучасних способів обробки аудіовізуальної інформації. Говорячи інакше, сучасний комп'ютер дозволяє розробникам дидактичних матеріалів оперувати таким комплексом вербальних та невербальних засобів, якого в їх розпорядженні не було ніколи. Ці засоби дозволяють створювати естетичні, цікаві, пізнавальні, проблемні матеріали, а саме вирішити проблему інтелектуальності заданій на різних етапах навчання, і тим самим підвищити мотивацію.

Особливе значення набуває використання ММТ для організації самостійної роботи студентів в технічному ВНЗ. Світова наука швидкими темпами рухається вперед і, в зв'язку з цим, необхідно постійно вносити корективи в зміст курсу спеціальних дисциплін. Використання електронних версій конспектів лекцій та навчальних посібників дозволяє вносити до них необхідні зміни при мінімальних затратах і забезпечити зворотний зв'язок між студентом і комп'ютером, індивідуалізувати процес навчання, підвищуючи при цьому його мотивацію і роблячи процес засвоєння нових знань більш цікавим.

Комп'ютер не тільки забезпечує перегляд відеоматеріалів, що описують технологічні процеси іноземною мовою, але й надає студенту змогу їх повторного перегляду і проведення тестування своїх знань, включаючи навіть перевірку вимови технічної термінології. І в цьому полягає одна з його головних переваг перед іншими технічними засобами навчання.

Мова йде не тільки про використання багаторівневих навчальних комплексів для навчання граматиці, мовному спілкуванню і навичкам перекладу технічних текстів. Навички роботи з текстами іноземною мовою необхідні для самостійної роботи

в Інтернеті. Вже на початковому етапі навчання спеціальності студенти залучаються до наукової роботи. Для написання наукових статей і тез доповідей для виступу на різноманітних студентських конференціях студенти мають звертатися до зарубіжних джерел, які ще не були перекладені рідною мовою. Не кажучи вже про те, що комп'ютерні програми є незамінними при підготовці презентацій доповідей для виступів на подібних конференціях. Велику цікавість у студентів викликає участь у відеоконференціях, де вони можуть обмінюватись знаннями і ідеями зі студентами зарубіжних ВНЗ, що у перспективі призводить до розробки спільних науково-дослідних проєктів, що реалізуються за допомогою Інтернету. Спільні інтереси і знання іноземної мови стають основою для ведення листування між студентами суміжних ВНЗ, що також є позитивним аспектом для підвищення мотивації у вивченні іноземних мов. Завдяки використанню Інтернету студенти вже не вважають себе обмеженими рамками тільки одного навчального закладу. Вони мають доступ до порталів і сайтів інших суміжних ВНЗ, що знаходяться в іншій точці земної кулі для аналізу проведення наукових досліджень, що їх цікавлять.

Однак, як показують спостереження, використання даного засобу навчання має і негативні аспекти. Серед них можна назвати розсіювання уваги, можливу відсутність зворотного зв'язку, недостатню доступність, недостатньо розвинені навички роботи з сучасною комп'ютерною технікою, складність створення учбових матеріалів і недостатність коштів на їх розробку.

Проте, сучасні темпи розвитку суспільства ставлять все більш високі вимоги до рівня підготовки майбутніх фахівців. І рішення цієї проблеми, на наш погляд, не є можливим без використання мультимедійних технологій.

Виходячи з вищесказаного, ми можемо зробити висновок, що мультимедія є навчальною технологією, яка завдяки наявним їй якостям інтерактивності, гнучкості та інтеграції різноманітних видів наочної учбової інформації, а також завдяки можливості враховувати при її використанні індивідуальні особливості студентів і підвищити їх мотивацію, може успішно використовуватися для організації самостійної роботи студентів та є однією із значущих рис сучасної системи освіти.

Список використаних джерел

1. Давыдов В. В. Психологические основы организации учебной деятельности, опосредованной использованием компьютерных систем / В. В. Давыдов // Психологическая наука и образование. - 1996. - № 2. - С. 68-72.
2. Кирмайер М. Мультимедиа / М. Кирмайер // Пер. с немецкого. С-Пб., 1994. - 120 с.
3. Мультимедиа в преподавании языков // Тезисы докладов / МГУ, 1995. - 102 с.
4. Мультимедиа / Под ред. А.И. Петренко. - М. : БИНОМ, 1994. - 272 с.
5. Толковый словарь по компьютерным технологиям и Internet. 6-е издание. - К. : Диалектика, 1996. - 480 с.
6. Фролова Н.Х. Возможности мультимедийных технологий (тезисы) /Н. Х. Фролова // Высокие технологии в педагогическом процессе: Тезисы докладов Региональной научно-практической конференции. Н. Новгород : ВГИПИ, - 2000. - С. 92-96.

The article is devoted to considering the application of multimedia for organizing the educational process in the course of teaching foreign languages for specific purposes. Multimedia have a special importance for improving the quality of decimilation and memorizing of a great amount of language material due to simultaneous use of several perception channels. One of the advantages of individual work with multimedia is the possibility of students' mastering their oral speech without their teachers' control.

Key words: a technical university, a foreign language, multimedia technologies, multimedia products, individual work, teaching facilities.